

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2020. gada 16. jūlijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju tiesību aizsardzība – Direktīva 93/13/EEK – 6. un 7. pants – Patērētāju līgumi – Hipotekārie aizdevumi – Negodīgi noteikumi – Noteikums, ar kuru aizņēmējam ir uzlikts pienākums maksāt visus hipotēkas nodibināšanas un dzēšanas izdevumus – Minēto noteikumu atzīšanas par spēkā neesošiem sekas – Valsts tiesas pilnvaras par “negodīgu” atzīta noteikuma gadījumā – Izdevumu sadale – Dispozitīvu valsts tiesību normu piemērošana – 3. panta 1. punkts – Līguma noteikumu negodīguma vērtējums – 4. panta 2. punkts – Noteikumu, kas attiecas uz līguma galveno priekšmetu vai cenas vai atlīdzības atbilstīgumu, izslēgšana – Nosacījums – 5. pants – Pienākums formulēt līgumiskus noteikumus skaidrā un saprotamā valodā – Tiesāšanās izdevumi – Noilgums – Efektivitātes princips

Apvienotajās lietās C-224/19 un C-259/19

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Juzgado de Primera Instancia n. 17 de Palma de Mallorca* (Palmas de Maljorkas pirmās instances tiesa Nr. 17, Spānija) (C-224/19) un *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Ceuta* (Seutas pirmās instances un izmeklēšanas tiesa, Spānija) (C-259/19) iesniedza ar lēmumiem, kas pieņemti 2019. gada 12. martā un 2019. gada 13. martā un kas Tiesā reģistrēti attiecīgi 2019. gada 14. martā un 2019. gada 27. martā, tiesvedībās

CY

pret

Caixabank SA (C-224/19)

un

LG,

PK

pret

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (C-259/19),

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Vilars [*M. Vilaras*], tiesneši S. Rodins [*S. Rodin*] (referents), D. Švābi [*D. Šváby*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*] un N. Pisarra [*N. Piçarra*],

ģenerālvokāts: H. Saugmandsgors Ēe [*H. Saugmandsgaard Øe*],

* Tiesvedības valoda – spāņu.

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- CY vārdā – *N. Martínez Blanco, abogado*,
- *Caixabank SA* vārdā – *J. Gutiérrez de Cabiedes Hidalgo de Caviedes, abogado*,
- LG vārdā – *R. Salamanca Sánchez, abogado*, un *M. C. Ruiz Reina, procuradora*,
- *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA* vārdā – *C. Fernández Vicién, J. Capell Navarro* un *A. Picón Franco, abogados*,
- Spānijas valdības vārdā – *L. Aguilera Ruiz* un *M. J. García-Valdecasas Dorrego*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *J. Baquero Cruz* un *N. Ruiz García*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklaušīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 3.–8. pantu.
- 2 Šie lūgumi ir iesniegti saistībā ar divām tiesvedībām starp, pirmkārt, CY un *Caixabank SA* un, otrkārt, LG, kā arī PK un *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA* par negodīgiem noteikumiem aizdevuma līgumos, kas ir nodrošināti ar hipotekārām garantijām.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 93/13 sešpadsmitajā, deviņpadsmitajā, divdesmitajā un divdesmit ceturtajā apsvērumā ir noteikts:

“tā kā līgumu noteikumu negodīga rakstura novērtēšan[a] atbilstoši izvēlētiem vispārējiem kritērijiem, jo īpaši sabiedriska rakstura pārdošanas un piegāžu jomā, kur tiek sniegti kopēji pakalpojumi, ievērojot lietotāju solidaritāti, jāpapildina ar līdzekļiem dažādu iesaistīto interešu vispārēja izvērtējuma veikšanai; tā kā tam nepieciešama godprātība; tā kā, novērtējot godprātību, jāpievērš īpaša uzmanība pušu pozīcijām pie līguma slēgšanas attiecībā uz to, vai patērētājs kaut kādā veidā ticis mudināts piekrist noteikumiem un vai preces vai pakalpojumi tikuši pārdoti vai piegādāti pēc patērētāja īpaša pasūtījuma; tā kā pārdevēju vai piegādātāju var uzskatīt par godprātīgu, ja tas izturas godīgi un līdzvērtīgi pret otru līguma pusi, kuras likumīgās intereses tam jāņem vērā;

[..]

tā kā šīs direktīvas nolūkos negodīguma novērtējumam nepakļauj noteikumus, kas apraksta galveno līguma priekšmetu, ne arī piegādāto preču vai pakalpojumu kvalitātes/cenas attiecību; tā kā galveno līguma priekšmetu un kvalitātes/cenas attiecību tomēr var ņemt vērā, novērtējot citu noteikumu godīgumu; [..]

tā kā līgum[i] būtu jāsastāda vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, patērētājam būtu jādod iespēja faktiski izskatīt visus noteikumus un, ja rodas šaubas, priekšroka dodama interpretācijai, kas ir vislabvēlīgākā patērētājam;

[..]

tā kā dalībvalstu tiesām un administratīvām iestādēm jābūt to rīcībā adekvātiem un efektīviem līdzekļiem, lai novērstu tālāku negodīgu noteikumu piemērošanu patērētāju līgumos[.]”

4 Direktīvas 93/13 1. pantā ir noteikts:

“1. Šīs direktīvas mērķis ir saskaņot dalībvalstu normatīvus un administratīvus aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.

2. Šī direktīva neattiecas uz līguma noteikumiem, kas ietver obligātas tiesību normas un to starptautisko konvenciju principus vai noteikumus, kam ir pievienojušās dalībvalstis vai Kopiena, īpaši transporta jomā.”

5 Šīs direktīvas 3. panta 1. un 2. punktā ir paredzēts:

“1. Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam.

2. Noteikumu vienmēr uzskata par tādu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, ja tas sastādīts jau iepriekš un patērētājam tādēļ nav bijusi iespēja iespaidot t[ā] saturu, jo īpaši saistībā ar iepriekš noformulētiem standartlīgumiem.

[..]”

6 Minētās direktīvas 4. panta 2. punktā ir noteikts:

“Noteikumu negodīguma novērtējums neattiecas ne uz līguma galvenā priekšmeta definīciju, ne arī [uz] cenas un atbildības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, ciktāl šie noteikumi ir vienkāršā, skaidri saprotamā valodā.”

7 Šīs direktīvas 5. pantā ir paredzēts:

“Līgumos, kuros visi vai atsevišķi patērētājam piedāvāti noteikumi ir rakstveidā, šiem noteikumiem vienmēr jābūt sastādītiem vienkāršā, skaidri saprotamā valodā. [..]”

8 Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”

9 Šis direktīvas 7. panta 1. punkts ir izteikts šādā redakcijā:

“Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.”

10 Minētās direktīvas 8. pantā ir noteikts:

“Dalībvalstis var ieviest vai saglabāt [...] stingrākus Līgumam atbilstīgus noteikumus jomā, uz ko attiecas šī direktīva, lai nodrošinātu augstāku patērētāja aizsardzības līmeni.”

Atbilstošās Spānijas tiesību normas

Karaļa dekrēts 1426/1989

11 1989. gada 17. novembra *Real Decreto 1426/1989, por el que se aprueba el arancel de los notarios* (Karaļa dekrēts 1426/1989, ar ko apstiprina notāra tarifus) (1989. gada 28. novembra *BOE* Nr. 285, 37169. lpp.) pamatlietas faktu norises laikā spēkā esošajā redakcijā II pielikuma 6.a noteikumā ir paredzēts:

“[Pienākums maksāt maksājumus ir] tai pusei, kas ir pieprasījusi notāra iesaistīšanos vai pakalpojumus, un attiecīgā gadījumā – tām, kam ir ieinteresētās personas statuss saskaņā ar materiālajām un nodokļu tiesībām [...]”

Karaļa dekrēts 1427/1989

12 1989. gada 17. novembra *Real Decreto 1427/1989, por el que se aprueba el arancel de los registradores de la propiedad* (Karaļa dekrēts 1427/1989, ar ko apstiprina īpašuma reģistru tarifus) (1989. gada 28. novembra *BOE* Nr. 285, 37171. lpp.) pamatlietas faktu norises laikā spēkā esošajā redakcijā II pielikuma astotajā noteikumā pienākums [maksāt īpašuma reģistru atlīdzību] ir noteikts “personai vai personām, kurām par labu tiesības ir tieši ierakstītas vai par to ir izdarīta atzīme; atlīdzība var tikt pieprasīta arī no [...] personas, kura ir lūgusi sniegt attiecīgu pakalpojumu vai kurai par labu ir tikušas ierakstītas tiesības vai ir ticis pieteikts sertifikāts”.

LCGC

13 1998. gada 13. aprīļa *Ley 7/1998, sobre condiciones generales de la contratación* (Likums 7/1998 par vispārīgiem līgumu noteikumiem) (1998. gada 14. aprīļa *BOE* Nr. 89, 12304. lpp.) pamatlietā aplūkojamo līgumu parakstīšanas datumā piemērojamajā redakcijā (turpmāk tekstā – “*LCGC*”) 7. pantā ir paredzēts:

“Šādi vispārēji noteikumi tiek uzskatīti par līgumā neietvertiem:

- a) noteikumi, ar kuriem patērētājs faktiski nevarēja pilnībā iepazīties pirms līguma noslēgšanas, vai noteikumi, kas attiecīgā gadījumā netika parakstīti atbilstoši 5. pantam;
- b) nesalasāmi, neviennozīmīgi, neskaidri un nesaprotami noteikumi, izņemot – pēdējo gadījumā – ja līdzējs tos ir rakstveidā tieši akceptējis un ja ar tiem ir ticis ievērots īpašais tiesiskais regulējums par līgumu noteikumu pārskatāmību šajā jomā.”

14 LCGC 8. pantā ir noteikts:

“1. Vispārīgi noteikumi, kas, kaitējot līdzējam, ir pretrunā šajā likumā vai jebkurā citā imperatīvā vai aizliedzošā tiesību normā noteiktajam, nav spēkā *ipso jure*, ja vien tajos to pārkāpuma gadījumā nav paredzētas atšķirīgas sekas.

2. It īpaši nav spēkā negodīgi vispārēji noteikumi patērētāju līgumos [..].”

Karaļa dekrētlukums 6/2000

15 2000. gada 23. jūnija *Real Decreto-Ley 6/2000, de Medidas Urgentes de Intensificación de la Competencia en Mercados de Bienes y Servicios* (Karaļa dekrētlukums 6/2000 par steidzamiem pasākumiem konkurences preču un pakalpojumu tirgos pastiprināšanai) (2000. gada 24. jūnija *BOE* Nr. 151, 22440. lpp.) pamatlietā aplūkojamo līgumu parakstīšanas datumā piemērojamajā redakcijā 40. pantā ir noteikts:

“Kredītiestādes un citas finanšu iestādes tieši norāda [..] aizņēmējam piešķirtās tiesības, savstarpēji vienojoties ar aizdevēju, noteikt personu vai vienību, kas novērtēs nekustamo īpašumu, uz kuru attiecas hipotēka [..].”

Karaļa leģislatīvais dekrēts 1/2007

16 2007. gada 16. novembra *Real Decreto Legislativo 1/2007, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias* (Karaļa leģislatīvais dekrēts 1/2007 par Vispārējā patērētāju un lietotāju aizsardzības likuma un citu papildu likumu konsolidētā teksta apstiprināšanu) (2007. gada 30. novembra *BOE* Nr. 287, 49181. lpp.) 8. pantā “Patērētāju un lietotāju pamattiesības” ir paredzēts:

“Patērētājiem un lietotājiem ir šādas pamattiesības:

[..]

b) aizsargāt savas likumīgās ekonomiskās un sociālās intereses, it īpaši pret negodīgu komercpraksi un negodīgu noteikumu iekļaušanu līgumos;

[..]

d) saņemt precīzu informāciju par dažādām precēm un pakalpojumiem un tikt izglītotam un informētam, lai veicinātu zināšanas par šo preču un pakalpojumu pienācīgu izmantošanu, patēriņu vai lietošanu. [..].”

17 Karaļa leģislatīvā dekrēta 1/2007 60. pants “Pirms līguma noslēgšanas sniedzamā informācija” ir izteikts šādā redakcijā:

“1. Pirms līgums vai attiecīgais piedāvājums patērētājam vai lietotājam kļūst saistošs, uzņēmējs skaidri un saprotami sniedz tam atbilstošu, patiesu un pietiekamu informāciju par līguma galvenajiem raksturojumiem, it īpaši par tā juridiskajiem un ekonomiskajiem nosacījumiem, ja vien tā acīmredzami neizriet no konteksta.

2. Nozīmīgi ir šajā likumā vai jebkurā citā piemērojamā tiesību normā minētie pienākumi sniegt informāciju par precēm vai pakalpojumiem, kā arī:

a) preču un pakalpojumu galvenās iezīmes izmantotajam komunikācijas līdzeklim un attiecīgajai precei un pakalpojumam piemērotā apjomā;

[..]

c) kopējā cena, ieskaitot visus nodokļus. Ja preču vai pakalpojumu būtības dēļ cenu nevar pamatoti aprēķināt iepriekš – cenas aprēķināšanas veids, kā arī attiecīgā gadījumā visi papildu pārvadāšanas, piegādes vai pasta maksājumi vai, ja tādus maksājumus nevar pamatoti aprēķināt iepriekš, norāde, ka šie maksājumi var būt iekasējami no patērētāja.

Sniedzot patērētājam vai lietotājam informāciju par preču vai pakalpojumu cenu, ieskaitot reklāmu, norāda kopējo cenu, attiecīgā gadījumā izšķirot piemērojamo palielinājumu vai atlaīžu summu, uz patērētāju vai lietotāju pārnestos izdevumus, papildu izdevumus par papildpakalpojumiem, finansēšanu, dažādu maksājumu līdzekļu lietošanu vai citus līdzīgus maksājumu nosacījumus. [..]”

18 Karaļa leģislatīvā dekrēta 1/2007 80. pantā “Prasības attiecībā uz atsevišķi neapspriesti noteikumiem” ir noteikts:

“1. Līgumos ar patērētājiem un lietotājiem, kuros ir iekļauti atsevišķi neapspriesti noteikumi, [..] šiem noteikumiem ir jāatbilst šādām prasībām:

a) to formulējumam ir jābūt precīzam, skaidram un vienkāršam, un tiem ir jābūt tieši saprotamiem [..];

b) pieejamība un salasāmība, kas ļauj patērētājam un lietotājam pirms līguma noslēgšanas uzzināt par šo noteikumu esamību un saturu [..];

c) laba ticība un atbilstošs līdzsvars starp pušu tiesībām un pienākumiem, kas katrā ziņā nepieļauj negodīgu noteikumu izmantošanu. [..]”

19 Karaļa leģislatīvā dekrēta 1/2007 82. pantā “Negodīgu noteikumu jēdziens” ir paredzēts:

“1. Par negodīgiem tiek uzskatīti visi noteikumi, kas nav atsevišķi apspriesti, un visas tādas darbības, kurām nav dota tieša piekrišana un kas pretēji labas ticības prasībām rada būtisku nelīdzsvarotību no līguma izrietošajās pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam un lietotājam.

2. [..] Ja uzņēmējs apgalvo, ka par kādu konkrētu noteikumu ir notikusi atsevišķa apspriešanās, tam šajā ziņā ir pierādīšanas pienākums.

3. Noteikuma negodīgumu izvērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu, kas ir līguma priekšmets, raksturu un visus attiecīgos apstākļus līguma noslēgšanas brīdī, kā arī visus pārējos šī līguma vai cita līguma, no kā tas ir atkarīgs, noteikumus. [..]”

20 Karaļa leģislatīvā dekrēta 1/2007 83. pants “Negodīgu noteikumu spēkā neesamība un līguma turpmāka pastāvēšana” ir izteikts šādā redakcijā:

“Negodīgi noteikumi nav spēkā *ipso jure* un ir uzskatāmi par neiekļautiem līgumā. Šajā ziņā tiesa pēc lietas dalībnieku uzklaušanās atzīst līgumā iekļautos negodīgus noteikumus par spēkā neesošiem, tomēr līgumslēdzējam pusēm līgums paliek saistošs ar tādiem pašiem noteikumiem, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”

- 21 Karaļa legislatīvā dekrēta 1/2007 87. panta “Negodīgi noteikumi savstarpējības neesamības dēļ” 5. punktā ir paredzēts:

“Negodīgi ir noteikumi, kuri līgumā par sliktu patērētājam vai lietotājam rada savstarpējības trūkumu, kas ir pretrunā labai ticībai, un it īpaši:

[..]

5. [..] jebkurš cits noteikums, kurā ir paredzēts maksājums par precēm vai pakalpojumiem, kas nav faktiski izmantoti vai patērēti. [..]”

- 22 Karaļa legislatīvā dekrēta 1/2007 89. pantā “Negodīgi noteikumi, kas ietekmē līguma noslēgšanu un izpildi” ir noteikts:

“Par negodīgiem noteikumiem katrā ziņā ir uzskatāmi:

[..]

4. Pienākuma uzlikšana patērētājam vai lietotājam saņemt papildinošas vai papildu preces vai pakalpojumus, kurus viņš nav prasījis.

5. Cenas palielinājumi par papildu pakalpojumiem, [..] kas neatbilst papildinošiem pakalpojumiem, kurus var akceptēt vai noraidīt [..].”

Likums 2/2009

- 23 2009. gada 31. marta *Ley 2/2009, por la que se regula la contratación con los consumidores de préstamos o créditos hipotecarios y de servicios de intermediación para la celebración de contratos de préstamo o crédito* (Likums 2/2009, ar ko reglamentē hipotekāro aizdevuma līgumu vai kredītligumu un starpniecības pakalpojumu līgumu ar mērķi noslēgt aizdevuma līgumus vai kredītligumus noslēgšanu ar patērētājiem) (2009. gada 1. aprīļa BOE Nr. 79, 30843. lpp.) 5. panta 1. punktā “Pārskatāmības pienākumi attiecībā uz cenām” ir noteikts:

“Uzņēmumi brīvi nosaka savus tarifus attiecībā uz komisijas maksām, nosacījumiem un izmaksām, kas var tikt iekasētas no patērētājiem, nebūdami pakļauti citiem ierobežojumiem, izņemot tos, kas šajā likumā, [..] kā arī [Karaļa legislatīvajā dekrētā 1/2007] ir paredzēti negodīgu noteikumu jomā.

Tarifos, kuros ir iekļautas komisijas maksas vai kompensācijas un izmaksas, kas var tikt pieprasītas, ieskaitot konsultāciju darbības, norāda to piemērošanas gadījumus un – attiecīgā gadījumā – piemērošanas biežumu. Komisijas maksām vai kompensācijām vai izmaksām, kas tiek iekasētas no klienta, ir jāatbilst faktiski sniegtiem pakalpojumiem vai segtām izmaksām. Par pakalpojumiem, kurus klients nav tieši pieņēmis vai pieprasījis, netiek maksāta nekāda komisijas maksa vai izmaksas.”

LEC

- 24 2000. gada 7. janvāra *Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil* (Likums 1/2000 par Civilprocesa kodeksu) (2000. gada 8. janvāra BOE Nr. 7, 575. lpp.) pamatlietā aplūkojamo līgumu parakstīšanas datumā piemērojamajā redakcijā (turpmāk tekstā – “LEC”) 394. pantā ir noteikts:

“1. Tiesvedībā par juridiska fakta konstatēšanu tiesāšanās izdevumi pirmajā instancē ir jāsedz lietas dalībniekam, kura visi prasījumi ir noraidīti, izņemot, ja tiesa, to pienācīgi pamatojot, sniedz vērtējumu, ka lieta faktisko apstākļu vai tiesību ziņā rada nopietnas šaubas.

[..]

2. Ja prasījumi ir apmierināti vai daļēji noraidīti, katrs lietas dalībnieks sedz ar savu dalību tiesvedībā saistītos izdevumus un atlīdzina pusi no kopējiem izdevumiem, ja vien nav pamata noteikt, ka šo izdevumu segšana ir vienas puses pienākums neapdomīgas tiesāšanās dēļ.

[..]”

Civilkodekss

25 *Código Civil* (Civilkodekss) 1303. pants ir izteikts šādā redakcijā:

“Ja saistība tiek atzīta par spēkā neesošu, līgumslēdzējas puses viena otrai atdod lietas, kas ir bijušas līguma priekšmets, ar to augļiem un cenu kopā ar procentiem, neskarot nākamajos pantos noteikto.”

26 Civilkodeksa 1964. panta 2. punktā ir noteikts:

“Personiska rakstura prasību, kurām nav piemērojams īpašs termiņš, celšanas noilguma termiņš ir pieci gadi no prasījuma uz pienākuma izpildi rašanās. Attiecībā uz turpinātām saistībām saistībā ar rīcību vai atturēšanos no tās termiņš sākas katrā šo pienākumu neizpildes gadījumā.”

27 Civilkodeksa 1969. pantā ir noteikts:

“Ja nav paredzēta īpaša tiesību norma, kurā ir noteikts pretējais, visu prasību noilguma termiņu aprēķina, sākot no dienas, kurā prasība var tikt celta.”

Rīkojums par kredītiestāžu procentu likmēm, darbības noteikumiem, klientu informēšanu un reklāmu

28 1989. gada 12. decembra *Orden sobre tipos de interés y comisiones, normas de actuación, información a clientes y publicidad de las Entidades de crédito* (Rīkojums par kredītiestāžu procentu likmēm, darbības noteikumiem, klientu informēšanu un reklāmu) (1989. gada 19. decembra *BOE* Nr. 303, 39289. lpp.) pamatlietā aplūkojamo līgumu parakstīšanas datumā piemērojamajā redakcijā 1. nodaļa ir izteikta šādā redakcijā:

“Piektkārt. Kredītiestādes brīvi nosaka komisijas maksas par to veiktajiem darījumiem vai pakalpojumiem.

[..]

Par pakalpojumiem, kurus klients nav tieši pieņēmis vai pieprasījis, netiek maksāta nekāda komisijas maksa vai maksājumi. Komisijas maksām vai maksājumiem, kas tiek iekasēti no klienta, ir jāatbilst faktiski sniegtiem pakalpojumiem vai segtām izmaksām.”

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

Lieta C-224/19

29 2000. gada 16. maijā *CY* ar finanšu iestādi *Caixabank* notariālā akta kārtībā noslēdza hipotekārā aizdevuma līgumu par sākotnējo summu 81 136,63 EUR apmērā, paredzot arī mainīgu procentu samaksu.

- 30 Šī līguma ceturtajā noteikumā ir paredzēts, ka aizņēmējam ir jāmaksā “komisijas maksa par kredīta piešķiršanu”. Šajā klauzulā ir paredzēts:

“Par labu [*Caixabank*] tiek noteiktas šādas komisijas maksas, kuras maksā kredītņēmējs:

A) – komisijas maksa par kredīta piešķiršanu attiecībā uz aizdevuma kopējo apmēru, kas ir maksājama vienu reizi šā tiesību akta [noslēgšanas] brīdī: viens procents, tas ir, summa viens simts trīsdesmit pieci tūkstoši Spānijas pesetu (135 000), kas atbilst 811,37 EUR.”

- 31 Ar minētā līguma piekto noteikumu aizņēmējam ir noteikts pienākums maksāt visus hipotēkas nodibināšanas un dzēšanas izdevumus. Šis noteikums ir izteikts šādā redakcijā:

“Kredītņēmējs uzņemas maksāt nekustamā īpašuma, kas ir apgrūtināts ar hipotēku, novērtēšanas izdevumus[;] visus citus izdevumus un nodokļu maksājumus, kas izriet no šajā notariālajā aktā formalizētajiem aktiem un līgumiem, kā arī no tā ierakstīšanas *Registro de la Propiedad* (Īpašuma reģistrs)[;] visus citus izdevumus un nodokļu maksājumus, kas izriet no visiem aktu apliecinājumiem, kas ir nepieciešami, lai šis dokuments un dokuments, ar kuru tiek konstatēta tā iedarbības izbeigšanās, tiktu pieņemti Īpašuma reģistrā, kas ietver visus citus izdevumus un nodokļu maksājumus, kuri izriet no apstiprinājumiem, kas apliecina aizdoto summu pilnīgu vai daļēju atmaksu, kā arī advokātu un tiesu izpildītāju honorārus piedziņas tiesas ceļā gadījumā, pat ja pēdējo minēto iesaistīšana nav obligāta.”

- 32 2018. gada 22. martā CY cēla prasību *Juzgado de Primera Instancia n.º17 de Palma de Mallorca* (Palmas de Maljorkas pirmās instances tiesa Nr. 17, Spānija), lai, pamatojoties uz tiesību aktiem patērētāju tiesību aizsardzības jomā, panāktu attiecīgā līguma ceturta un piekta noteikuma (turpmāk tekstā – “apstrīdētie noteikumi”) spēkā neesamības konstatēšanu to negodīguma dēļ, kā arī visu to summu atlīdzību, kas ir samaksātas, piemērojot šos noteikumus. Savukārt *Caixabank* norāda uz apstrīdēto noteikumu pilnīgu spēkā esamību. Šajā tiesvedībā CY uzskatīja par nepieciešamu, lai valsts tiesa uzdotu Tiesai prejudiciālus jautājumus par minētajiem apstrīdētajiem noteikumiem.

- 33 Attiecībā uz noteikumu par hipotēkas izdevumiem iesniedzējtiesa uzsver, ka Spānijas judikatūrā šis noteikumu veids lielākoties tiek uzskatīts par negodīgu un līdz ar to par spēkā neesošu. Tomēr šī tiesa norāda, ka attiecībā uz šīs spēkā neesamības sekām Spānijas tiesas ir nonākušas pie atšķirīgiem un pretrunīgiem nolēmumiem, kas nostādot patērētājus un finanšu iestādes tiesiskas drošības neesamības situācijā. Šajā ziņā minētā tiesa norāda uz vairākiem judikatūras gadījumiem, kurus tā uzskata par tādiem, ar ko tiek “mikstinātas” no spēkā neesamības atzīšanas izrietošās sekas, uzdodama jautājumu, vai tie ir saderīgi ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu, lasot to kopsakarā ar tās 7. panta 1. punktu.

- 34 Attiecībā uz noteikumu, ar kuru tiek noteikta komisijas maksa par kredīta piešķiršanu, *Juzgado de Primera Instancia n.º17 de Palma de Mallorca* (Palmas de Maljorkas pirmās instances tiesa Nr. 17) norāda uz provinču tiesu konsensu par tā negodīgumu un spēkā neesamību, jo šāda komisijas maksa neatbilst nevienam reālam vai faktiskam pakalpojumam vai izmaksām. Tomēr *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) esot nesen iebildusi pret šo judikatūras līniju, uzskatot, ka komisijas maksa par kredīta piešķiršanu kā aizdevuma līguma galvenā priekšmeta daļa ir jāizslēdz no tā negodīguma pārbaudes saskaņā ar Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktu. Iesniedzējtiesai rodas jautājums par šīs *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) argumentācijas pamatotību, un tā arī vēlas noskaidrot, vai atbildi uz šo jautājumu ietekmē fakts, ka Spānijas Karaliste nav transponējusi minēto 4. pantu Spānijas tiesībās, lai nodrošinātu augstāku patērētāju aizsardzības līmeni atbilstoši šīs direktīvas 8. pantam.

35 Šādos apstākļos *Juzgado de Primera Instancia n.º17 de Palma de Mallorca* (Palmas de Maljorkas pirmās instances tiesa Nr. 17) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus trīspadsmit prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai, ņemot vērā Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu, noteikuma, ka visas aizdevuma līguma ar hipotekāro nodrošinājumu oficiālas noformēšanas, pārjaunojuma vai izbeigšanas izmaksas ir jāsedz aizņēmējam, spēkā neesamības atzīšanu tā negodīguma dēļ var mikstināt, kas attiecas uz šādas atzīšanas ar atlīdzināšanu saistītajām sekām?
- 2) Vai, ņemot vērā Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu, valsts judikatūru, saskaņā ar kuru pēc tam, kad noteikums, ka visas aizdevuma līguma ar hipotekāro nodrošinājumu oficiālas noformēšanas, pārjaunojuma vai izbeigšanas izmaksas ir jāsedz aizņēmējam, ir atzīts par spēkā neesošu, notāra izmaksas un administratīvie izdevumi ir jāsadala vienādās daļās starp aizņēmēju un aizdevēju, var uzskatīt par negodīga noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu mikstināšanu tiesas ceļā, un tādējādi tā ir pretrunā šajā pantā ietvertajam principam, ka negodīgi noteikumi nav saistoši patērētājam?
- 3) Vai, ņemot vērā Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu, ar valsts judikatūru, saskaņā ar kuru pēc tam, kad noteikums, ka visas aizdevuma līguma ar hipotekāro nodrošinājumu oficiālas noformēšanas, pārjaunojuma vai izbeigšanas izmaksas ir jāsedz aizņēmējam, ir atzīts par spēkā neesošu, aizņēmējam tomēr ir jāliek samaksāt īpašuma vērtēšanas izmaksas un hipotēkas nodibināšanas nodokli, kas izriet no aizdevuma oficiālas noformēšanas, ir pārkāpts princips, atbilstoši kuram par negodīgu atzīts noteikums nav saistošs patērētājam, un vai Direktīvas 93/13 3. panta 2. punktam ir pretrunā aizņēmējam uzliktais pienākums pierādīt, ka viņam nav ticis ļauts iesniegt savu īpašuma vērtējumu?
- 4) Vai, ņemot vērā Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu, [minētajai direktīvai] ir pretrunā valsts judikatūra, kurā ir noteikts, ka pēc tam, kad noteikums, ka visas aizdevuma līguma ar hipotekāro nodrošinājumu izstrādāšanas, pārjaunojuma vai izbeigšanas izmaksas ir jāsedz aizņēmējam, ir atzīts par spēkā neesošu, [noteikums] var turpināt radīt sekas aizņēmējam, tam veicot pārjaunojumu vai atceļot hipotēku tādējādi, ka viņam ir jāturpina maksāt saistībā ar šo pārjaunojumu vai hipotēkas atcelšanu saistītos izdevumus, un vai, uzliedot aizņēmējam pienākumu segt šos izdevumus, ir pārkāpts princips, atbilstoši kuram par negodīgu atzīts noteikums nav saistošs patērētājam?
- 5) Vai, ņemot vērā [Direktīvas 93/13] 6. panta 1. punktu, skatot to kopsakarā ar [tās] 7. panta 1. punktu, valsts judikatūra, kurā daļēji ir izslēgts, ka noteikuma, saskaņā ar kuru visas aizdevuma līguma ar hipotekāro nodrošinājumu oficiālas noformēšanas, pārjaunojuma vai izbeigšanas izmaksas ir jāsedz aizņēmējam, spēkā neesamības negodīguma dēļ atzīšana rada ar atlīdzināšanu saistītas sekas, ir pretrunā Direktīvas 93/13 7. panta 1. punktā paredzētajai atturošai iedarbībai attiecībā uz uzņēmēju?
- 6) Vai, ņemot vērā Tiesas judikatūrā noteikto principu, saskaņā ar kuru par spēkā neesošiem atzīti noteikumi nedrīkst tikt mikstināti, un Direktīvas 93/13 6. pantā paredzēto principu, ka negodīgi noteikumi nav saistoši patērētājam, tam ir pretrunā valsts judikatūra, kurā, pamatojoties uz aizņēmēja interesēm, tiek mikstinātas ar atlīdzināšanu saistītās sekas pēc tam, kad noteikums, ka visas aizdevuma līguma ar hipotekāro nodrošinājumu oficiālas noformēšanas, pārjaunojuma vai izbeigšanas izmaksas ir jāsedz aizņēmējam, ir atzīts par spēkā neesošu?
- 7) Vai, ņemot vērā Direktīvas 93/13 3. panta 1. un 2. punktu, valsts judikatūra, kurā ir noteikts, ka tā sauktais noteikums par “komisijas maksu par kredīta piešķiršanu” automātiski izpilda pārskatāmības pārbaudi, var nozīmēt Direktīvas 93/13 3. panta 2. punktā paredzētā pierādīšanas pienākuma pārejas principa pārkāpumu, jo uzņēmējam nav jāpierāda, ka tas iepriekš bija sniedzis informāciju par šo noteikumu un ka noteikums ir ticis atsevišķi apspriests?

- 8) Vai Direktīvas 93/13 3. pantam un Tiesas judikatūrai ir pretrunā tas, ka valsts judikatūrā tiek uzskatīts, ka patērētājam ir jāzina *per se*, ka komisijas maksas par kredīta piešķiršanu iekasēšana ir parasta finanšu iestāžu prakse? Vai līdz ar to aizdevējam nav jāsniedz pierādījumi par to, ka par noteikumu ir notikusi atsevišķa apspriešanās, vai, gluži pretēji, aizdevējam katrā ziņā ir jāpierāda, ka par to ir notikusi atsevišķa apspriešanās?
- 9) Vai, ņemot vērā Direktīvas 93/13 3. un 4. pantu, kā arī Tiesas judikatūru, minētajai direktīvai ir pretrunā valsts judikatūra, kurā ir noteikts, ka saskaņā ar Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktu nevar izvērtēt tā sauktā noteikuma par “komisijas maksu par kredīta piešķiršanu” negodīgumu, jo šis noteikums attiecas uz līguma galvenā priekšmeta definīciju, vai, gluži pretēji, ir jāuzskata, ka šī komisijas maksa par kredīta piešķiršanu nav iekļauta līguma cenā, bet tā ir papildu atlīdzība, un tādējādi valsts tiesai ir jāatļauj veikt tās pārskatāmības un/vai satura pārbaudi, lai tādējādi pārbaudītu tās negodīgumu saskaņā ar valsts tiesībām?
- 10) Vai, ņemot vērā Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktu, kas ar *LCGC* nav transponēts Spānijas tiesību sistēmā, Direktīvas 93/13 8. pantam pretrunā ir tas, ka Spānijas tiesa atsauca uz minētās direktīvas 4. panta 2. punktu un to piemēro, ja valsts tiesību sistēmā šī tiesību norma nav transponēta pēc likumdevēja gribas, kurš ir vēlējis nodrošināt pilnīgu aizsardzības līmeni attiecībā uz visiem noteikumiem, kurus uzņēmējs var iekļaut ar patērētājiem noslēgtajā līgumā, ieskaitot noteikumus saistībā ar galveno līguma priekšmetu, arī tad, ja tie ir formulēti skaidri un saprotami, ja tiek uzskatīts, ka tā sauktais noteikums par “komisijas maksu par kredīta piešķiršanu” ir aizdevuma līguma galvenais priekšmets?
- 11) Vai atbilstoši Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktam tā sauktais noteikums par “komisijas maksu par kredīta piešķiršanu”, ja par to nav notikusi atsevišķa apspriešanās un finanšu iestāde nav pierādījusi, ka minētā maksa atbilst faktiski sniegtiem pakalpojumiem un tai radītiem izdevumiem, izraisa ievērojamu nelīdzsvarotību līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos un valsts tiesai tas ir jāatzīst par spēkā neesošu?
- 12) Vai, ņemot vērā [Direktīvas 93/13] 6. panta 1. punktu, skatot to kopsakarā ar [tās] 7. panta 1. punktu, tiesāšanās izdevumu segšanas piespriešanai uzņēmējam tiesvedībā, kuru ierosinājis patērētājs, ceļot prasību atzīt par spēkā neesošiem negodīgus noteikumus, kas iekļauti uzņēmēja ar viņu noslēgtajā līgumā, kurš panāk, ka tiesas atzīst to spēkā neesamību negodīguma dēļ, ir jābūt no principa, ka negodīgi noteikumi nav saistoši patērētājam, un no atturošas iedarbības principa attiecībā uz profesionāli izrietošajām sekām, ja valsts tiesa apmierina šo prasību par spēkā neesamības atzīšanu, neatkarīgi no spriedumā noteiktās konkrētās summas atlīdzināšanas, turklāt saprotot, ka galvenais prasījums ir noteikuma spēkā neesamības atzīšana un ka summas atlīdzināšana ir tikai iepriekšējam prasījumam raksturīgs papildu prasījums?
- 13) Vai, ņemot vērā Direktīvā 93/13 noteikto principu, ka negodīgi noteikumi nav saistoši patērētājam, un atturošas iedarbības principu (6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts), ar atlīdzināšanu saistītas sekas, kas rodas pēc tam, kad par spēkā neesošu negodīguma dēļ ir atzīts noteikums, kurš ir iekļauts starp patērētāju un profesionāli noslēgtajā līgumā, var tikt ierobežotas laikā, konstatējot prasības par summas atmaksu noilgumu, lai arī saskaņā ar valsts tiesību aktiem prasība par pilnīgu spēkā neesamību nav pakļauta noilgumam?”

Lietā C-259/19

- ³⁶ 2011. gada 1. jūlijā LG un PK noslēdza ar finanšu iestādi *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria* hipotekārā aizdevuma līgumu, kurā bija iekļauts noteikums, saskaņā ar kuru, kā to norāda iesniedzējtiesa, visi hipotēkas formalizēšanas un izbeigšanas izdevumi būtu jāsedz aizņēmējam.

- 37 Prasītāji pamatlietā cēla prasību *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Ceuta* (Seutas pirmās instances un izmeklēšanas tiesa, Spānija), prasot atzīt minēto noteikumu par spēkā neesošu tā negodīguma dēļ.
- 38 Tā kā pamati [šajā lietā] būtībā ir analogiski lietā C-224/19 iesniegtajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu norādītajiem pamatiem, *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Ceuta* (Seutas pirmās instances un izmeklēšanas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai, lai nodrošinātu patērētāju un lietotāju aizsardzību un Savienības judikatūras, ar kuru šī aizsardzība tiek īstenota, ievērošanu, Savienības tiesībām, [...] Direktīvai 93/13 [...] un, konkrētāk, šīs direktīvas 6. panta 1. punktam un 7. panta 1. punktam atbilst nepārprotama kritērija noteikšana *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) 2019. gada 23. janvāra spriedumos Nr. 44 līdz Nr. 49, saskaņā ar kuru ar patērētājiem noslēgtajos hipotekārā aizdevuma līgumos atsevišķi neapspriests noteikums, kurā ir noteikts, ka visi hipotekārā aizdevuma darījuma noslēgšanas izdevumi ir attiecināmi uz aizņēmēju, ir negodīgs, sadalot dažādos šajā negodīgajā un par spēkā neesošu pasludinātajā noteikumā ietilpstošos izdevumu veidus starp bankas iestādi, kas ir paredzējusi noteikumu, un patērētāju aizņēmēju, lai ierobežotu nepamatoti samaksāto summu, kas samaksātas, piemērojot valsts tiesību aktus, atmaksu?”
- 2) Vai, lai nodrošinātu patērētāju un lietotāju aizsardzību un Savienības judikatūras, ar kuru šī aizsardzība tiek īstenota, ievērošanu, Savienības tiesībām, Direktīvai 93/13 un, konkrētāk, šīs direktīvas 6. panta 1. punktam un 7. panta 1. punktam atbilst *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) īstenotā spēkā neesoša negodīga noteikuma integrējošā [robu aizpildīšanas] interpretācija, ja šī noteikuma atcelšana un ar to saistītās sekas neietekmē aizdevuma līguma ar hipotekāro nodrošinājumu turpmāku pastāvēšanu?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pieņemamību

Par otrā līdz ceturta jautājuma lietā C-224/19 pieņemamību

- 39 Spānijas valdība norāda, ka Tiesai neesot kompetences izskatīt otro līdz ceturto prejudiciālo jautājumu lietā C-224/19, jo tie attiecoties uz jautājumu, kam ir jāmaksā noteikti izdevumi saskaņā ar spēkā esošajiem valsts tiesību aktiem, un tas esot valsts tiesību interpretācijas un piemērošanas jautājums, tādējādi saskaņā ar pastāvīgo judikatūru uz to *per se* neattiecoties Tiesas vērtēšanas pilnvaras (spriedums, 2010. gada 21. oktobris, *Padawan*, C-467/08, EU:C:2010:620, 22. punkts).
- 40 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka saskaņā ar šo judikatūru Tiesai, izskatot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir jāņem vērā tāds faktiskais un tiesiskais konteksts, kurā iekļaujas prejudiciālie jautājumi, kā to ir noteikusi iesniedzējtiesa. Līdz ar to Tiesai nav kompetences izskatīt jautājumu, vai iesniedzējtiesas sniegtā valsts tiesību normu interpretācija ir pareiza.
- 41 Turpretim, ja uzdotie jautājumi skar Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu (spriedums, 2010. gada 21. oktobris, *Padawan*, C-467/08, EU:C:2010:620, 21. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 42 No otrā līdz ceturtajam jautājumam skaidri izriet, ka Tiesa tiek lūgta lemt par Direktīvas 93/13 3. panta 2. punkta un 6. panta 1. punkta interpretāciju. Konkrētāk, iesniedzējtiesa jautā, vai šīs tiesību normas ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tām netiek pieļauta noteikta valsts judikatūra. No tā izriet, ka Tiesa nekādā ziņā netiek lūgta interpretēt valsts tiesības.

- 43 No iepriekš minētā izriet, ka otrais līdz ceturtais jautājums lietā C-224/19 ir pieņemams.

Par divpadsmitā jautājuma lietā C-224/19 pieņemamību

- 44 *Caixabank* apstrīd lietā C-224/19 uzdotā divpadsmitā jautājuma pieņemamību, kā arī Tiesas kompetenci uz to atbildēt, norādot, pirmkārt, ka iesniedzējtiesa neesot norādījusi noderīgu informāciju, lai atbildētu uz šo jautājumu, proti, valsts tiesību normas par tiesāšanās izdevumu piespriešanu un pakāpi, kādā šīs tiesību normas var apdraudēt Direktīvā 93/13 garantētās patērētāju tiesības, un, otrkārt, ka valsts tiesību normas par tiesāšanās izdevumiem ietilpstot dalībvalstu kompetencē.
- 45 Tomēr, lai gan iesniedzējtiesa nav norādījusi Spānijas tiesību normu, kas regulē tiesāšanās izdevumu sadali pamatlietā, Spānijas valdība savos rakstveida apsvērumos ir norādījusi, ka runa ir par *LEC* 394. pantu, kura formulējumā tā ir sniegusi, tādējādi Tiesas rīcībā ir nepieciešamā informācija, lai lemtu par lietā C-224/19 uzdoto divpadsmito jautājumu. Turklāt, ciktāl šis jautājums attiecas nevis uz *LEC* 394. panta interpretāciju vai piemērošanu, bet gan būtībā uz to, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts vai 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauta tādas tiesību normas kā *LEC* 394. pants piemērošana pamatlītas apstākļos lietā C-224/19, Tiesas kompetencē ir uz to atbildēt.

Par lietas būtību

- 46 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar *LESD* 267. pantu iedibinātajā sadarbības starp valstu tiesām un Tiesu procedūrā Tiesai ir jāsniedz valsts tiesai noderīga atbilde, kas ļautu izlemt tās izskatīšanā esošo lietu. Šajā nolūkā Tiesai vajadzības gadījumā ir jāpārformulē tai iesniegtie jautājumi (spriedums, 2018. gada 7. augusts, *Smith*, C-122/17, EU:C:2018:631, 34. punkts).
- 47 Turklāt apstāklis, ka valsts tiesa savu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir formulējusi, formāli atsaucoties uz noteiktām Savienības tiesību normām, neliedz Tiesai sniegt šai tiesai visus interpretācijas elementus, kas tai var būt noderīgi, izspriežot izskatāmo lietu, neatkarīgi no tā, vai minētā tiesa savu jautājumu formulējumā uz tiem ir vai nav atsaukusies. Šajā ziņā Tiesai no visas valsts tiesas iesniegtās informācijas un tostarp no iesniedzējtiesas nolēmuma pamatojuma ir jāizdala tie Savienības tiesību elementi, kuriem ir nepieciešama interpretācija, ņemot vērā strīda priekšmetu (spriedums, 2016. gada 29. septembris, *Essent Belgium*, C-492/14, EU:C:2016:732, 43. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 48 Abās apvienotajās lietās uzdotie piecpadsmit prejudiciālie jautājumi ir jāagrūpē piecās daļās, no kuriem pirmā daļa attiecas uz noteikumu par hipotēkas nodibināšanas un dzēšanas izdevumiem, otrā daļa – uz noteikumu par komisijas maksas noteikšanu par kredīta piešķiršanu, trešā daļa – uz iespējamo ievērojamo pušu tiesību un pienākumu nelīdzsvarotību, kas izriet no šāda noteikuma, ceturta daļa – uz negodīga noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu seku ierobežošanu laikā un piektā daļa – uz valsts regulējumu attiecībā uz tiesāšanās izdevumu sadali prasību par negodīgu noteikumu spēkā neesamības atzīšanu kontekstā.

Par pirmo līdz sesto jautājumu lietā C-224/19 un abiem jautājumiem lietā C-259/19 attiecībā uz noteikuma, ar kuru tiek noregulēti hipotēkas nodibināšanas un dzēšanas izdevumi, spēkā neesamības sekām

- 49 Ar šiem jautājumiem iesniedzējtiesas būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts, ka negodīga līgumiska noteikuma, ar kuru patērētājam ir uzlikts pienākums maksāt visus hipotēkas nodibināšanas un dzēšanas izdevumus, spēkā neesamības gadījumā valsts tiesa atsaka patērētājam to summu atmaksu, kuras ir samaksātas, piemērojot minēto noteikumu.

- 50 Šajā ziņā ir jānorāda, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja noteikums ir atzīts par negodīgu un tādat spēkā neesošu, valsts tiesai saskaņā ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu ir jāatturas piemērot šo noteikumu, lai tas vairs neradītu saistošas sekas patērētājam, izņemot gadījumu, kad patērētājs pret to iebilst (skat. it īpaši spriedumus, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 65. punkts, kā arī 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria* un *Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 52. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 51 No tā izriet, ka valsts tiesai nevar tikt atļauts pārskatīt negodīgo noteikumu saturu, jo pretējā gadījumā tiktu mazināta preventīvā iedarbība, ko attiecībā uz uzņēmējiem rada vienkārša šādu negodīgu noteikumu nepiemērošana patērētājam (spriedums, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 60. punkts).
- 52 Līgumisks noteikums, kas ir atzīts par negodīgu, tādējādi principā ir uzskatāms par tādu, kas nekad nav pastāvējis, līdz ar to tam nevar būt nekādas ietekmes attiecībā uz patērētāju. Tāpat tiesas konstatējuma par šāda noteikuma negodīgumu sekām principā būtu jābūt tāda patērētāja tiesiskā un faktiskā stāvokļa atjaunošanai, kāds tam būtu bijis, ja minētā negodīgā noteikuma nebūtu bijis (spriedums, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 61. punkts).
- 53 Tiesa jau ir uzskatījusi, ka valsts tiesai ir jānosaka visas sekas, kas saskaņā ar valsts tiesībām izriet no attiecīgā noteikuma negodīguma konstatējuma, lai nodrošinātu, ka tas nav saistošs patērētājam (spriedums, 2013. gada 30. maijs, *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 49. punkts). It īpaši valsts tiesas pienākums nepiemērot negodīgu līgumisku noteikumu, ar kuru ir noteikts pienākums maksāt summas, kas izrādījušās nepamatotas, principā ietver atbilstošas ar atlīdzināšanu saistītas sekas attiecībā uz šīm pašām summām (spriedums, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 62. punkts).
- 54 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir arī jānorāda – tas, ka līgumisks noteikums, kas ir atzīts par negodīgu, tiek uzskatīts par tādu, kas nekad nav pastāvējis, pamato iespējamo valsts tiesību normu piemērošanu, kurās ir noregulēta ar hipotēkas nodibināšanu un dzēšanu saistīto izdevumu sadale pušu vienošanās neesamības gadījumā. Ja ar šīm tiesību normām aizņēmējam tiek uzlikts pienākums segt visus vai daļu no šiem izdevumiem, nedz ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu, nedz ar 7. panta 1. punktu netiek liegts atteikt patērētājam atmaksāt viņam to daļu no minētajiem izdevumiem, kas viņam ir jāsedz pašam.
- 55 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo līdz sesto jautājumu lietā C-224/19 un uz abiem jautājumiem lietā C-259/19 ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts, ka negodīga līgumiska noteikuma, ar kuru patērētājam ir uzlikts pienākums maksāt visus hipotēkas nodibināšanas un dzēšanas izdevumus, spēkā neesamības gadījumā valsts tiesa atsaka patērētājam to summu atmaksu, kuras ir samaksātas, piemērojot šo noteikumu, izņemot gadījumu, ja ar valsts tiesību normām, kas būtu piemērojamas minētā noteikuma neesamības gadījumā, patērētājam tiek uzlikts pienākums maksāt visus šos izdevumus vai to daļu.

Par septīto līdz desmito jautājumu lietā C-224/19 attiecībā uz noteikuma, ar kuru ir noteikts pienākums maksāt komisijas maksu par kredīta piešķiršanu, negodīguma un pārskatāmības pārbaudi

- 56 Ar šiem jautājumiem iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/13 3. pants, 4. panta 2. punkts un 5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauta valsts judikatūra, ar kuru ir izslēgts tāda līgumiska noteikuma, ar kuru patērētājam ir noteikts pienākums maksāt komisijas maksu par kredīta piešķiršanu, negodīguma vērtējums, pamatojoties uz to, ka tā esot līguma cenas sastāvdaļa atbilstoši šīs direktīvas 4. panta 2. punktam, vienlaikus uzskatot, ka šāds noteikums ir pietiekams, lai izpildītu ar šo pēdējo minēto tiesību normu noteikto pārskatāmības prasību.

- 57 Šajā lietā vispirms ir jākonstatē, ka iesniedzējtiesa ir uzdevusi septīto līdz desmito jautājumu, balstoties uz pieņēmumu, saskaņā ar kuru Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts nav transponēts Spānijas tiesību sistēmā.
- 58 Tomēr, lai atbildētu uz uzdotajiem jautājumiem, nav jālemj par Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkta faktisko transponēšanu Spānijas tiesību sistēmā (šajā nozīmē un pēc analogijas skat. spriedumu, 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 42. punkts).
- 59 Proti, pirmkārt, ir jāatgādina, ka ar Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktu, lasot to kopsakarā ar tās 8. pantu, dalībvalstīm tomēr ir atļauts tiesību aktos, ar kuriem tiek transponēta šī direktīva, paredzēt, ka “negodīguma novērtējums” neattiecas uz šajā tiesību normā minētajiem noteikumiem, ciktāl šie noteikumi ir vienkāršā, skaidri saprotamā valodā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2010. gada 3. jūnijs, *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid*, C-484/08, EU:C:2010:309, 32. punkts; 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler un Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 41. punkts, kā arī 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 45. punkts).
- 60 Konkrētāk, Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktā ir vienīgi noteikts, ka “noteikumu negodīguma novērtējums neattiecas ne uz līguma galvenā priekšmeta definīciju, ne arī [uz] cenas un atlīdzības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, ciktāl šie noteikumi ir vienkāršā, skaidri saprotamā valodā”.
- 61 Tādējādi pamatlietā tikai tad, ja noteikums, ar kuru patērētājam ir noteikts pienākums maksāt komisijas maksu par kredīta piešķiršanu, attiecas uz vienu no diviem iepriekš minētajiem jautājumiem, tā negodīguma pārbaude varētu tikt ierobežota atbilstoši minētajam 4. panta 2. punktam.
- 62 Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka līguma noteikumi, kuriem ir piemērojams jēdziens “līguma galvenais priekšmets”, ir jāsaprot kā tādi, kuros ir noteikti šī līguma pamatpakalpojumi un kuri kā tādi to raksturo. Turpretim noteikumiem, kuriem ir papildraksturs attiecībā pret noteikumiem, kas definē līgumisko attiecību būtību, nevar būt piemērojams šis jēdziens (spriedumi, 2017. gada 20. septembris, *Andriiciuc* u.c., C-186/16, EU:C:2017:703, 35. un 36. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra, un 2019. gada 3. oktobris, *Kiss* un *CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 32. punkts).
- 63 Iesniedzējtiesai, ņemot vērā attiecīgā aizdevuma līguma raksturu, vispārējo sistēmu un noteikumus, kā arī tā juridisko un faktisko kontekstu, ir jāizvērtē, vai pamatlietā aplūkojamais noteikums ir pamatlietā aplūkojamā hipotekārā aizdevuma līguma būtisks elements (skat. pēc analogijas spriedumu, 2019. gada 3. oktobris, *Kiss* un *CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 33. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 64 Tomēr, lai palīdzētu valsts tiesai, tai veicot savu vērtējumu, ir lietderīgi precizēt, ka jēdzienu “galvenais priekšmets” un “cena” Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkta izpratnē konkrēto tvērumu nevar noteikt ar jēdzienu “kredīta kopējās izmaksas patērētājam” Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 87/102/EEK (OV 2008, L 133, 66. lpp.) 3. panta g) punkta izpratnē (spriedums, 2015. gada 26. februāris, *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 47. punkts). Komisijas maksu par kredīta piešķiršanu nevar uzskatīt par hipotekārā aizdevuma līguma pamatsaistību tikai tā iemesla dēļ, ka tā ir iekļauta šī līguma kopējās izmaksās.
- 65 Turklāt no Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkta formulējuma izriet, ka otrajai noteikumu kategorijai, attiecībā uz kuru nevar tikt veikts to iespējamā negodīguma vērtējums, ir ierobežota piemērošanas joma, jo tā attiecas tikai uz paredzētās cenas vai atlīdzības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, un šī izslēgšana no pārbaudes ir izskaidrojama ar to, ka nepastāv nekāda skala vai juridisks kritērijs, kas ļautu reglamentēt un virzīt šādu atbilstīguma pārbaudi. Līguma noteikumi attiecībā uz patērētāja pretizpildījumu aizdevējam vai noteikumi, kuri ietekmē aizņēmēja faktiski maksājamo cenu šim aizdevējam, līdz ar to principā neietilpst šajā otrajā līguma noteikumu kategorijā,

- izņemot jautājumu par to, vai šī pretizpildījuma apmērs vai cena, kā tā ir noteikta līgumā, ir atbilstoša aizdevēja pretizpildījuma veidā sniegtajam pakalpojumam (spriedums, 2019. gada 3. oktobris, *Kiss un CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 34. un 35. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 66 Otrkārt, Tiesa ir uzsvērusi, ka Direktīvas 93/13 5. pantā ietvertā prasība par formulējumu vienkāršā, skaidri saprotamā valodā katrā ziņā ir piemērojama arī tad, ja noteikums ietilpst minētās direktīvas 4. panta 2. punkta piemērošanas jomā un pat ja attiecīgā dalībvalsts šo tiesību normu nav transponējusi. Šo prasību nevar sašaurināti attiecināt tikai uz līguma noteikuma saprotamību no formālā un gramatikas viedokļa (spriedums, 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 46. punkts).
- 67 Gluži pretēji, tā kā ar Direktīvu 93/13 ieviestā aizsardzības sistēma ir balstīta uz ideju, ka patērētājs attiecībā pret uzņēmēju atrodas nelabvēlīgākā situācijā, tostarp attiecībā uz informētības līmeni, minētā prasība ir jāinterpretē plaši, proti, kā tāda, ar ko tiek prasīts ne tikai tas, lai attiecīgais noteikums patērētājam būtu saprotams no gramatikas viedokļa, bet arī tas, lai līgumā būtu pārskatāmi izklāstīta mehānisma, ar kuru ir saistīts attiecīgais noteikums, konkrētā darbība, kā arī – attiecīgā gadījumā – saistība starp šo mehānismu un citos noteikumos paredzēto mehānismu, lai patērētājam tiktu dota iespēja, pamatojoties uz konkrētiem un saprotamiem kritērijiem, novērtēt viņam no tā izrietošās ekonomiskās sekas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler un Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 70.–73. punkts; 2019. gada 3. oktobris, *Kiss un CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 37. punkts, kā arī 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 43. punkts).
- 68 Pamatlietā aplūkojamā noteikuma skaidrība un saprotamība iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, ņemot vērā visus atbilstošos faktiskos apstākļus, tostarp reklāmu un informāciju, ko aizdevējs ir sniedzis, apspriežot aizdevuma līgumu, un ņemot vērā uzmanības līmeni, kādu var gaidīt no samērā informēta, uzmanīga un apdomīga vidusmēra patērētāja (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler un Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 74. punkts; 2015. gada 26. februāris, *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 75. punkts; 2017. gada 20. septembris, *Andriiciuc u.c.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 46. un 47. punkts, kā arī 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 46. punkts).
- 69 No tā izriet, ka ar Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktu, kā arī ar tās 5. pantu netiek pieļauta judikatūra, saskaņā ar kuru līgumisks noteikums pats par sevi ir uzskatāms par pārskatāmu, nepastāvot vajadzībai veikt tādu pārbaudi, kāda ir aprakstīta iepriekšējā punktā.
- 70 Šajos apstākļos valsts tiesai, ņemot vērā visus ar līguma noslēgšanu saistītos apstākļus, ir jāpārbauda, vai finanšu iestāde ir darījusi zināmu patērētājam pietiekamu informāciju, lai pēdējais minētais iepazītos ar noteikuma, ar kuru viņam ir uzlikts pienākums maksāt komisijas maksu par kredīta piešķiršanu, saturu un darbību, kā arī tā lomu aizdevuma līgumā. Šādā veidā patērētājam būs pieejami iemesli, kas pamato šai komisijas maksai atbilstīgo atlīdzību (pēc analogijas skat. spriedumu, 2015. gada 26. februāris, *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 77. punkts), un viņš tāpat varēs novērtēt savu saistību apjomu un it īpaši minētā līguma kopējās izmaksas.
- 71 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz septīto līdz desmito jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 3. pants, 4. panta 2. punkts un 5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka līguma noteikumi, uz kuriem attiecas jēdziens “līguma galvenais priekšmets”, ir jāsaprot kā tādi, kuros ir noteiktas šī līguma pamatsaistības un kuri kā tādi šo līgumu raksturo. Turpretī noteikumiem, kuriem ir papildinošs raksturs attiecībā pret noteikumiem, kas definē līgumisko attiecību pašu būtību, šis jēdziens nevar būt piemērojams. Fakts, ka komisijas maksa par kredīta piešķiršanu ir iekļauta hipotekārā aizdevuma līguma kopējās izmaksās, nevar būt noteicošs tam, lai šo maksu uzskatītu par šī līguma pamatsaistību. Katrā ziņā dalībvalsts tiesai ir jāpārbauda līgumiska noteikuma, kas attiecas uz līguma galveno priekšmetu, skaidrība un saprotamība, un tas nav atkarīgs no šīs direktīvas 4. panta 2. punkta transponēšanas šīs dalībvalsts tiesību sistēmā.

Par vienpadsmito jautājumu attiecībā uz iespējamu ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no noteikuma, ar kuru ir noteikts pienākums maksāt komisijas maksu par kredīta piešķiršanu

- 72 Ar vienpadsmito jautājumu iesniedzējtiesa lietā C-224/19 būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starp patērētāju un finanšu iestādi noslēgta aizdevuma līguma noteikums, ar kuru patērētājam ir noteikts pienākums maksāt komisijas maksu par kredīta piešķiršanu, rada ievērojamu nelīdzsvarotību no līguma izrietošajās pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam, neievērojot labas ticības prasību, ja finanšu iestāde nepierāda, ka šī komisijas maksa atbilst faktiski sniegtam pakalpojumam un tās veiktām izmaksām.
- 73 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesas kompetencē ir interpretēt gan jēdzienu “negodīgs noteikums”, kas ir minēts Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktā, gan arī kritērijus, kurus valsts tiesa var piemērot vai kuri tai ir jāpiemēro līgumiska noteikuma vērtējumā, ņemot vērā šīs direktīvas normas, un ir jāpatur prātā, ka minētajai tiesai, ņemot vērā šos kritērijus, ir jālemj, kā konkrēta gadījuma apstākļos ir kvalificējams konkrēts līgumisks noteikums. No tā izriet, ka Tiesai savā atbildē iesniedzējtiesai ir tikai jāsniedz norādes, kas šai pēdējai minētajai ir jāņem vērā, lai novērtētu attiecīgā noteikuma negodīgo raksturu (spriedums, 2019. gada 3. oktobris, *Kiss* un *CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 47. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 74 Attiecībā uz jautājumu, vai ir ievērota labas ticības prasība Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkta izpratnē, ir jākonstatē, ka, ņemot vērā šīs direktīvas sešpadsmito apsvērumu, valsts tiesai šajā ziņā ir jāpārbauda, vai uzņēmējs, godīgi un līdzvērtīgi izturoties pret patērētāju, ir varējis pamatoti pieņemt, ka patērētājs būtu piekritis attiecīgajam noteikumam arī tad, ja tas būtu ticis atsevišķi apspriests (spriedums, 2019. gada 3. oktobris, *Kiss* un *CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 50. punkts).
- 75 Attiecībā uz iespējamās ievērojamas nelīdzsvarotības esamību Tiesa ir nospriedusi, ka tā var izrietēt jau no pietiekami būtiska aizskāruma attiecībā uz tiesisko situāciju, kurā patērētājs atrodas kā attiecīga līguma puse saskaņā ar piemērojamajām valsts tiesību normām, vai tas būtu tiesību, kuras viņš atbilstoši šīm normām gūst no šī līguma, satura ierobežojuma formā vai to īstenošanas šķēršļa formā, vai arī tāpēc, ka viņam tiek uzlikts valsts tiesību normās neparedzēts papildu pienākums (spriedums, 2019. gada 3. oktobris, *Kiss* un *CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 51. punkts).
- 76 Turklāt no Direktīvas 93/13 4. panta 1. punkta izriet, ka līguma noteikuma negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums ir noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visiem pārējiem līguma noteikumiem vai cita līguma, no kā tas ir atkarīgs, noteikumiem (spriedums, 2019. gada 3. oktobris, *Kiss* un *CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 52. punkts).
- 77 Iesniedzējtiesai ir jāizvērtē pamatlietā aplūkojamā noteikuma iespējami negodīgais raksturs, ņemot vērā šos kritērijus.
- 78 Šajā ziņā ir jāņem vērā, kā tas izriet no iesniedzējtiesas norādēm, ka saskaņā ar Likumu 2/2009 no klienta iekasētām komisijas maksām vai izmaksām ir jāatbilst faktiski sniegtiem pakalpojumiem vai segtām izmaksām. No tā izriet, ka noteikums, kura iedarbības rezultātā uzņēmējs tiktu atbrīvots no pienākuma pierādīt, ka attiecībā uz komisijas maksu par kredīta piešķiršanu šie nosacījumi ir izpildīti, varētu nelabvēlīgi ietekmēt patērētāja tiesisko stāvokli un līdz ar to radīt ievērojamu nelīdzsvarotību par sliktu patērētājam, neievērojot labas ticības prasību, tomēr ar nosacījumu, ka iesniedzējtiesa veic pārbaudi, ņemot vērā visus līguma noteikumus.
- 79 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz vienpadsmito jautājumu lietā C-224/19 ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starp patērētāju un finanšu iestādi noslēgta aizdevuma līguma noteikums, ar kuru patērētājam ir uzlikts pienākums maksāt komisijas maksu par kredīta piešķiršanu, var radīt ievērojamu nelīdzsvarotību no līguma izrietošajās pušu

tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam, neievērojot labas ticības prasību, ja finanšu iestāde nepierāda, ka šī komisijas maksa atbilst faktiski sniegtiem pakalpojumiem un tās veiktām izmaksām, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Par trīspadsmīto jautājumu lietā C-224/19 attiecībā uz negodīga noteikuma spēkā neesamības seku ierobežošanu, nosakot noilguma termiņu

- 80 Ar lietā C-224/19 uzdoto trīspadsmīto jautājumu, kurš ir jāizskata pirms divpadsmitā jautājuma, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek liegta tāda valsts judikatūra, kurā ir paredzēts, ka uz tādas prasības celšanu, kas ir vērsta uz to, lai izvirzītu negodīga līgumiska noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu ar atlīdzību saistītās sekas, attiecas noilguma termiņš, lai gan saskaņā ar valsts tiesībām prasībai, kura ir vērsta uz negodīga līgumiska noteikuma atzīšanu par pilnībā spēkā neesošu, nav piemērojams noilgums.
- 81 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka ar patērētājiem ar Direktīvu 93/13 nodrošināto aizsardzību netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru valsts tiesai, beidzoties noilguma termiņam, ir aizliegts atzīt starp uzņēmēju un patērētāju noslēgtā līgumā iekļauta noteikuma negodīgumu (spriedums, 2002. gada 21. novembris, *Cofidis*, C-473/00, EU:C:2002:705, 38. punkts).
- 82 Tomēr Tiesa jau ir atzinusi, ka patērētāja aizsardzība nav absolūta (spriedums, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 68. punkts) un ka saprātīgu termiņu noteikšana prasības celšanai, kuru neievērošanas gadījumā prasības celšanas tiesības tiek zaudētas tiesiskās drošības interesēs, ir saderīga ar Savienības tiesībām (spriedumi, 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 41. punkts, kā arī 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 69. punkts).
- 83 Šajā ziņā ir jānorāda, ka, tā kā šajā jautājumā nav īpaša Savienības tiesiskā regulējuma, Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā un 7. panta 1. punktā paredzētā patērētāju aizsardzības īstenošanas kārtība saskaņā ar dalībvalstu procesuālās autonomijas principu ir attiecināma uz to iekšējo tiesību sistēmu. Tomēr šī kārtība nedrīkst būt mazāk labvēlīga par to, kas reglamentē līdzīgas valsts tiesībām pakļautas situācijas (līdzvērtības princips), un tā nedrīkst padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību īstenošanu, kas ir piešķirtas ar Savienības tiesībām (efektivitātes princips) (šajā nozīmē skat. it īpaši spriedumu, 2006. gada 26. oktobris, *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, 24. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 84 No tā izriet, ka ar Savienības tiesībām tiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā, lai gan tajā ir paredzēts, ka prasībai, ar kuru tiek prasīts atzīt par spēkā neesošu starp uzņēmēju un patērētāju noslēgtā līgumā iekļauto negodīgu noteikumu, nav piemērojams noilgums, ir noteikts noilguma termiņš prasībai, ar kuru ir paredzēts izvirzīt šī konstatējuma ar atlīdzību saistītās sekas, ja vien tiek ievēroti līdzvērtības un efektivitātes principi.
- 85 Attiecībā konkrētāk uz efektivitātes principa ievērošanu Tiesa jau ir nospriedusi – katrs gadījums, kur rodas jautājums par to, vai valsts procesuālo tiesību norma padara neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinā Savienības tiesību piemērošanu, ir jāizvērtē, ņemot vērā šīs tiesību normas vietu visā procedūrā, tās norisi un tās īpatnības dažādās valsts instancēs. Šādā perspektīvā attiecīgajā gadījumā ir jāņem vērā valsts tiesu sistēmas pamatā esošie principi, tādi kā tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās drošības princips un procesa pienācīga norise (spriedums, 2019. gada 26. jūnijs, *Addiko Bank*, C-407/18, EU:C:2019:537, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 86 Pamatlietā iesniedzējtiesa norāda, ka runa ir par Civilkodeksa 1964. panta 2. punktā paredzētā piecu gadu noilguma termiņa iespējamo piemērošanu prasībai, kas ir vērsta uz to, lai izvirzītu hipotekārā līgumā iekļauta negodīga noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu ar atlīdzību saistītās sekas.
- 87 Tā kā trīs gadu noilguma termiņš (spriedums, 2010. gada 15. aprīlis, *Barth*, C-542/08, EU:C:2010:193, 28. punkts) vai divu gadu noilguma termiņš (spriedums, 2011. gada 15. decembris, *Banca Antoniana Popolare Veneta*, C-427/10, EU:C:2011:844, 25. punkts) Tiesas judikatūrā ir ticis uzskatīts par tādu, kas atbilst efektivitātes principam, ir uzskatāms, ka piecu gadu noilguma termiņš, kas ir piemērojams prasībai, kura ir vērsta uz to, lai izvirzītu negodīga noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu ar atlīdzību saistītās sekas, principā un neskarot iesniedzējtiesas veicamo vērtējumu attiecībā uz šī sprieduma 85. punktā minētajiem apstākļiem, nav uzskatāms par tādu, ar kuru ar Direktīvu 93/13 piešķirto tiesību īstenošana tiktu padarīta par praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinātu.
- 88 Iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot arī valsts judikatūras, saskaņā ar kuru piecu gadu noilguma termiņš prasības celšanai, kura ir vērsta uz to, lai izvirzītu negodīga līgumiska noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu ar atlīdzību saistītās sekas, sākas no līguma, kurā ir ietverts šis noteikums, noslēgšanas brīža, saderīgumu ar efektivitātes principu, skatot to kopsakarā ar tiesiskās drošības principu.
- 89 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka šī Civilkodeksa 1964. panta 2. punktā paredzētā termiņa tecējums, šķiet, sākas no hipotekārā aizdevuma līguma, kurā ir ietverts negodīgs noteikums, noslēgšanas, kas tomēr ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 90 Šajā ziņā ir jāņem vērā apstākļi, ka ir iespējams, ka patērētāji nezina par hipotekārā aizdevuma līgumā ietverta noteikuma negodīgumu vai neuztver savu no Direktīvas 93/13 izrietošo tiesību apjomu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 13. septembris, *Profi Credit Polska*, C-176/17, EU:C:2018:711, 69. punkts).
- 91 Tātad piecu gadu noilguma termiņa, kas sākas no līguma noslēgšanas brīža, piemērošana, ciktāl tā nozīmē, ka patērētājs var prasīt atmaksāt maksājumus, kas ir veikti, izpildot par negodīgu atzītu līgumisku noteikumu, tikai pirmo piecu gadu laikā pēc līguma parakstīšanas neatkarīgi no tā, vai viņš zināja vai varēja saprātīgi zināt par šī noteikuma negodīgumu, var pārmērīgi apgrūtināt Direktīvā 93/13 paredzēto šī patērētāja tiesību īstenošanu, un tādējādi ar to var tikt pārkāpts efektivitātes princips, skatot to kopsakarā ar tiesiskās drošības principu.
- 92 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz lietā C-224/19 uzdoto trīspadsmito jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek liegts, ka tādas prasības celšanai, kura ir vērsta uz to, lai izvirzītu negodīga līgumiska noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu ar atlīdzināšanu saistītās sekas, ir piemērojams noilguma termiņš, ja vien ar šī termiņa sākšanās brīdi, kā arī tā ilgumu patērētāja tiesību prasīt šādu atlīdzināšanu īstenošana netiek padarīta par praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinātu.

Par divpadsmito jautājumu lietā C-224/19 attiecībā uz likumā paredzētā tiesāšanās izdevumu sadales regulējuma saderību ar Direktīvu 93/13

- 93 Ar lietā C-224/19 uzdoto divpadsmito jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts regulējums, kas ļauj piespiest patērētājam segt daļu no procesuālajiem izdevumiem atbilstoši to nepamatoti samaksāto summu apmēram, kuras tam ir atmaksātas pēc līgumiska noteikuma spēkā neesamības tā negodīguma dēļ konstatēšanas.

- 94 Proti, no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka *LEC* 394. panta piemērošanas rezultātā, ja patērētāja izvirzīts prasījums par negodīga līguma noteikuma atzīšanu par spēkā neesošu ir apmierināts pilnībā, bet prasījums atlīdzināt saskaņā ar šo noteikumu samaksātās summas ir apmierināts tikai daļēji, uzņēmējam var netikt piespriests atlīdzināt visus tiesāšanās izdevumus.
- 95 Šajā ziņā no šī sprieduma 83. punktā minētās judikatūras izriet, ka uz tiesāšanās izdevumu tiesvedībā valsts tiesās sadali attiecas dalībvalstu procesuālā autonomija ar nosacījumu, ka tiek ievēroti līdzvērtības un efektivitātes principi.
- 96 Tādējādi ir jānorāda, ka neviens apstāklis Tiesai iesniegtajos lietas materiālos neļauj konstatēt, ka šis regulējums būtu piemērojams atšķirīgi atkarībā no tā, vai attiecīgās tiesības ir piešķirtas ar Savienības tiesībām vai valsts tiesībām. Tomēr ir jālemj par jautājumu, vai ar efektivitātes principu saderīgi ir tas, ka patērētājam tiek piespriests atlīdzināt tiesāšanās izdevumus atbilstoši viņam atmaksātajām summām, lai gan attiecībā uz apstrīdētā noteikuma negodīgumu spriedums viņam ir labvēlīgs.
- 97 Jautājums par efektivitātes principa ievērošanu ir jāizvērtē, ņemot vērā šī sprieduma 85. punktā atgādinātos apstākļus.
- 98 Šajā lietā Direktīva 93/13 dod patērētājam tiesības vērsties tiesā, lai konstatētu līgumiska noteikuma negodīgumu un novērstu tā piemērošanu. Ja šādā tiesvedībā radušos tiesāšanās izdevumu sadales nolēmums būtu atkarīgs tikai no nepamatoti samaksātajām summām, kuru atmaksa ir noteikta, tas, ņemot vērā izmaksas, kas rodas, ceļot prasību tiesā, varētu atturēt patērētāju no minēto tiesību izmantošanas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 13. septembris, *Profi Credit Polska*, C-176/17, EU:C:2018:711, 69. punkts).
- 99 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz lietā C-224/19 uzdoto divpadsmito jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, kā arī efektivitātes princips ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts tāds tiesiskais regulējums, kas ļauj piespriest patērētājam segt daļu no procesuālajiem izdevumiem atbilstoši to nepamatoti samaksāto summu apmēram, kuras tam ir atmaksātas pēc līgumiska noteikuma spēkā neesamības tā negodīguma dēļ konstatēšanas, ņemot vērā, ka šāds regulējums rada būtisku šķērslī, kas var atturēt patērētāju īstenot ar Direktīvu 93/13 piešķirtās tiesības uz līgumisku noteikumu potenciāla negodīguma efektīvu pārbaudi tiesā.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 100 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

- 1) Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts, ka negodīga līgumiska noteikuma, ar kuru patērētājam ir uzlikts pienākums maksāt visus hipotēkas nodibināšanas un dzēšanas izdevumus, spēkā neesamības gadījumā valsts tiesa atsaka patērētājam to summu atmaksu, kuras ir samaksātas, piemērojot šo noteikumu, izņemot gadījumu, ja ar valsts tiesību normām, kas būtu piemērojamas minētā noteikuma neesamības gadījumā, patērētājam tiek uzlikts pienākums maksāt visus šos izdevumus vai to daļu.**

- 2) Direktīvas 93/13 3. pants, 4. panta 2. punkts un 5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka līguma noteikumi, uz kuriem attiecas jēdziens “līguma galvenais priekšmets”, ir jāsaprot kā tādi, kuros ir noteiktas šī līguma pamatsaistības un kuri kā tādi šo līgumu raksturo. Turpretī noteikumiem, kuriem ir papildinošs raksturs attiecībā pret noteikumiem, kas definē līgumisko attiecību pašu būtību, šis jēdziens nevar būt piemērojams. Fakts, ka komisijas maksa par kredīta piešķiršanu ir iekļauta hipotekārā aizdevuma līguma kopējās izmaksās, nevar būt noteicošs tam, lai šo maksu uzskatītu par šī līguma pamatsaistību. Katrā ziņā dalībvalsts tiesai ir jāpārbauda līgumiska noteikuma, kas attiecas uz līguma galveno priekšmetu, skaidrība un saprotamība, un tas nav atkarīgs no šīs direktīvas 4. panta 2. punkta transponēšanas šīs dalībvalsts tiesību sistēmā.
- 3) Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starp patērētāju un finanšu iestādi noslēgta aizdevuma līguma noteikums, ar kuru patērētājam ir uzlikts pienākums maksāt komisijas maksu par kredīta piešķiršanu, var radīt ievērojamu nelīdzsvarotību no līguma izrietošajās pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam, neievērojot labas ticības prasību, ja finanšu iestāde nepierāda, ka šī komisijas maksa atbilst faktiski sniegtiem pakalpojumiem un tās veiktām izmaksām, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 4) Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek liegts, ka tādas prasības celšanai, kura ir vērsta uz to, lai izvirzītu negodīga līgumiska noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu ar atlīdzināšanu saistītās sekas, ir piemērojams noilguma termiņš, ja vien ar šī termiņa sākšanās brīdi, kā arī tā ilgumu patērētāja tiesību prasīt šādu atlīdzināšanu īstenošana netiek padarīta par praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinātu.
- 5) Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, kā arī efektivitātes princips ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts tāds tiesiskais regulējums, kas ļauj piespriet patērētājam segt daļu no procesuālajiem izdevumiem atbilstoši to nepamatoti samaksāto summu apmēram, kuras tam ir atmaksātas pēc līgumiska noteikuma spēkā neesamības tā negodīguma dēļ konstatēšanas, ņemot vērā, ka šāds regulējums rada būtisku šķērslī, kas var atturēt patērētāju īstenot ar Direktīvu 93/13 piešķirtās tiesības uz līgumisku noteikumu potenciāla negodīguma efektīvu pārbaudi tiesā.

[Paraksti]